

Beadvány

Dr. Székely László
Alapvető Jogok Biztosa

Tisztelt Dr. Székely László!

1., A Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája (LIGA) képviseletében az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 18.§ pontja alapján beadványt nyújtok be az Alapvető Jogok Biztosához.

Beadvány benyújtójának adatai:

Megnevezése: Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája (LIGA Szakszervezetek)

Székhelye: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 27/A.

Postai cím: székhely címével megegyező

E-mail cím, telefonszám: info@liganet.hu; 1/321-52-62

Bíróági bejegyzés száma: Pk.60354/1989 (nyt.szám: 354)

Adószáma: 19011723-1-42

Képviselője: Gaskó István elnök

Jelen beadvány nem egyéni jog-, vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, nem tartozik elintézésé más – különösen bírósági, közigazgatási eljárás – hatálya alá. Orvoslása és a kialakult helyzet megszüntetése a közösség, ezáltal az egész társadalom érdekét szolgálja, megfelel álláspontom szerint a fenti hivatkozott törvény vonatkozó rendelkezéseiben foglaltaknak.

2., Beadványom alapja, hogy a Kormány döntésére hivatkozással a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) vezérigazgatója közvetlen utasítás formájában avatkozott be a többségi állami tulajdonú részvénytársaságok munkavállalóinak javadalmazásába, ezzel nagyobb számú munkavállaló alapvető jogait megsértve. 2013. december 18-án kelt levelében felkérte a többségi állami tulajdonú gazdasági társaságok vezetőit, hogy a 2013. évben prémium és jutalom címén kifizetett munkavállalói juttatások kétmillió forint feletti részének visszafizetéséről – a jogi helyzettől függetlenül (!) - intézkedjen. A vezérigazgatói utasítás ezen túlmenően minden érintett gazdasági társaságot adatszolgáltatásra szólított fel, valamint a megtett intézkedésekről szóló visszatájékoztatásra.

A Kormány – általam nem ismert formában hozott – döntése során, véleményem szerint jogellenesen, szabálytalanul járt el.

A kialakult helyzet tisztázása érdekében az összefüggő tárgykörben panaszt nyújtott be – szövetségünk egyik tagszervezete (EVDSZ) - a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., valamint Németh Lászlóné nemzeti fejlesztési miniszter asszony, mint eljárásra jogosult szervek részére, valamint a LIGA Szakszervezetek képviselőjében megkeresést intéztem a miniszterelnök Úr irányába is. A megkeresések alapján érdemi kivizsgálás, vagy intézkedés nem történt, sőt a szóban forgó intézkedés végrehajtására vonatkozóan további utasítások érkeztek az érintett társaságokhoz.

Hangsúlyozni kívánom, hogy a fentiekben részletezett intézkedés minden többségi állami tulajdonban álló gazdasági társaságot érintett, ezen belül nem kizárólagosan a vezető tisztségviselőket, hanem az alkalmazottakat is, így többek között valamennyi légiirányító munkatársat és a kiemelt jelentőségű MVM csoport 273 munkavállalóját is!

Előzmények összefoglalása, példaként az egyik érintett gazdasági társaság, a Magyar Villamos Művek Zrt. esetét bemutatva:

1. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV Zrt.) Zrt. vezérigazgatója 2013. 12. 14-én kelt levelében, a kormány döntésére hivatkozva felszólította a többségi állami tulajdonban álló gazdasági társaságok Cégvezetőit, hogy *"az állami cégek vezetőit – jogi helyzetétől függetlenül – fel kell szólítani arra, hogy a 2013. évi adóévben felvett jutalmak és prémiumok 2 millió forint feletti részét fizessék vissza."*
2. Az MNV Zrt. vezérigazgatója 2013. 12. 18-án kelt levelében pontosító értelmezést közölt arról, hogy mely érintett körre vonatkozik a visszafizetési kötelezettség: *"... a tárgyban intézkedés a társaságok valamennyi olyan munkavállalójára vonatkozik, akik részére a 2 MFt-ot meghaladó kifizetés történt, az érintett munkavállalók beosztására való tekintet nélkül."*
3. 2014. 01. 07-én kelt levelében az MNV Zrt. vezérigazgatója már a nemzeti fejlesztési miniszter utasítására hivatkozva a visszafizetési kötelezettséget határidőhöz köti, melynek megjelölt időpontja 2014. január 31. napja.
4. Fentieknek megfelelően az egyik érintett munkáltató, az MVM Zrt. humán erőforrás vezérigazgató-helyettese a 2014. január 14-én kelt Feljegyzésében tájékoztatja az érintett munkavállalókat, hogy az általuk 2013. évben *"felvett összeg meghaladja a nettó 2 MFt-t, ezért kérjük a nettó 2 MFt feletti összeg visszafizetéséről szíveskedjen intézkedni."*

Ugyanezen napon kelt újabb feljegyzés már az alábbiakat tartalmazza: *"tájékoztatjuk, hogy az MVM Zrt-től Ön által a 2013. Adóévben felvett prémium és jutalom nettó 2 millió forint feletti összege <összeg.....> forint, amelynek visszafizetését az MVM Zrt. házipénztárában, vagy az MVM Zrt. K&H Banknál vezetett HU 0410200971-21522505-00000000 számú számlájára történő utalással tud teljesíteni."*

Az Előzmény-iratok I. szám alatt, az MNV Zrt. vezérigazgatójának címzett, illetve másolatban a miniszter asszonynak megküldött levél, valamint Magyarország Miniszterelnökének címzett megkeresés II. szám alatt jelen beadványhoz csatolásra került.

3., A megsértett alapvető és kiemelt fontosságú jogok

1. *A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye* [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam”.]
2. *A jogorvoslathoz való jog* [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés: Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.]
3. *A tulajdonhoz (vagyonni értékű joghoz) való jog, mint alapvető polgári és kiemelt fontosságú szociális jog*
4. *Az egyén önrendelkezési joga*

A megsértett alapjogok tekintetében:

- Megítélésem szerint a kormány - formai kereteket nélkülöző - döntése sérti a jogbiztonság elvét.

Az Alkotmánybíróság szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetők a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák [9/1992. (I. 30.) AB határozat].

Az alkotmánybíróság szerint a jogállamiság elvéből adódó alapvető követelmény, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket [56/1991. (XI. 8.) AB határozat].

„Az Alkotmánybíróság több ízben hangsúlyozta, hogy az államszervezet demokratikus működése magában foglalja azt, hogy az állam, szerveinek tevékenységén keresztül eleget tesz az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére vonatkozó alkotmányos kötelességének. Az államnak kötelessége az alanyi jogok védelme mellett az egyes szervek működését úgy kiépíteni és fenntartani, hogy azok az alapjogokat – az alanyi igénytől függetlenül is – biztosítsák [36/1992. (VI. 10.) AB határozat].”

- Álláspontom szerint az érintett munkavállalók számára sem a kormány döntése, sem a tulajdonosi jogokat gyakorló MNV Zrt., sem a munkáltatói jogokat gyakorlók nem biztosították a jogorvoslathoz való jogot.

A jogorvoslathoz való jog az Alkotmánybíróság értelmezésében az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy – adott esetben – ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. [5/1992. (I. 23.) AB határozat]

- A (magán) tulajdonhoz való jog, mint természetes jog, az egyén szabadságának és biztonságának alapját jelenti társadalminkban. A tulajdonhoz való jog szociális jog is, az emberi szükségletek kielégítésének jogcíme. Az emberi méltóságnak megfelelő életszínvonal forrásaként, jogilag védett igényként jelentkezik. A tulajdonhoz való jogba történő önkényes beavatkozás ezáltal tilos.
- Sérti az egyén önrendelkezési jogát az a fajta nyomásgyakorlás, amely az egyébként jogszerűen – munkaszerződés, Kollektív szerződés alapján - járó és szabályszerűen kifizetett juttatások visszafizetésére szólít fel.

4., Megállapítások:

- A kormány döntése nélkülözi a formai kereteket (határozat, rendelet, stb.). A rendelkezésre álló dokumentumok kormánydöntést említenek, amely vélhetőleg szóbeli utasításként értelmezhető. A kormány döntésének eredete tehát nem tisztázott.
- Vizsgálni szükséges, hogy a Kormány – a munka világába közvetlenül és operatív beavatkozó módon – hozhat-e ilyen döntést a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) alapján működő társaságok vonatkozásában.
- Véleményem szerint a Gt. értelmében a kormány közvetlenül még a többségi állami tulajdonban lévő társaságok esetében sem hozhat ilyen döntést, mivel a tulajdonos a jogait – részvénytársaság esetében – közgyűlésen gyakorolja. A közgyűlésen hozott döntésével utasítja a társaság ügyvezetését – amennyiben van igazgatóság akkor azt – és az igazgatóság jogosult a cégvezetőnek közvetlen utasítást adni. Elismert vállalatcsoport uralkodó tagja, illetve annak ügyvezetése – amennyiben erre az uralmi szerződés feljogosítja – az ellenőrzött társaság ügyvezetését utasíthatja, az ellenőrzött társaság működésére vonatkozó kötelező határozatot hozhat.

A 2006. évi IV. törvény (Gt) 22. § (3) bekezdése szerint:

„(3) A vezető tisztségviselő feladatát önállóan látja el. E minőségében csak a jogszabályoknak, a társasági szerződésnek, valamint a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve, és ... a gazdasági társaság tagjai (részvényesei) által nem utasítható.”

A 231.§ (2) bekezdés: „A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

d) a 37.§- ban foglalt kivétellel az igazgatóság tagjainak, illetve a vezérigazgatónak (247.§), továbbá a felügyelőbizottság tagjainak és a könyvvizsgálónak a megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása;

m) döntés minden olyan kérdésben, amit törvény vagy az alapszabály a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe utal.”

- Példaként az MVM Magyar Villamos Művek Zrt. (MVM Zrt.) esetét ismerttettem az előzmények bemutatása során is. Az MVM Zrt. feletti tulajdonosi jogokat a Magyar Állam nevében a MNV Zrt. gyakorolja, az MVM Zrt. közgyűlésén keresztül. Az MVM Zrt. esetében igazgatóság is működik. Az MVM elismert vállalatcsoporthoz tartozó tagvállalatok uralmi szerződés alatt állnak. Mindezekből – véleményünk szerint – az következik, hogy a kormány kizárólag az MNV Zrt-én keresztül és csak közgyűlésen gyakorolhatja tulajdonosi jogait. Az MNV Zrt. vezérigazgatója tehát levélben jogszerűen nem utasíthat közvetlen módon.

Az MVM Zrt. alapszabályának 17. pontja szerint „a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:”

„e) az Igazgatóság tagjainak, továbbá a Felügyelő Bizottság tagjainak és a Könyvvizsgálónak a megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása,

„r) az alapvető munkáltatói jogkör gyakorlása [munkaviszony létesítése, megszüntetése, munkaszerződés módosítása, javadalmazás megállapítása, ideértve a prémiumkitűzést, a végkielégítést és egyéb díjazást, illetve juttatást is] a Társaság vezérigazgatója felett,

„u) a javadalmazási szabályzat elfogadása, melyet annak elfogadásától számított harminc napon belül a cégiratok közé letétbe kell helyezni,”

Az ismertetett példa alapján hasonló a helyzet valamennyi többségi állami tulajdonban lévő gazdasági társaság esetében.

- Mindezek után az is vizsgálendő, hogy a konkrét intézkedés nem ütközik-e jogszabályba. Ez esetben feltétlenül két részre kell osztani az érintettek körét. Ez utal a jogsértés nagyságrendjére is, annak ellenére, hogy jogállami keretek között nem azok halmaza a meghatározó, hanem az egyértelmű, tiszta és követendő jogi helyzet. Azon esetekben ahol az érintett munkavállalóra kollektív szerződés vonatkozik, a megismert helyzet még kritikusabb, hiszen megingatja a munkavállalók hitét a kollektív szerződések, mint jogforrások tekintetében, valamint számos nemzetközi és hazai jogszabályi rendelkezést sért.

Meg kell különböztetni a vezető állású, valamint a nem vezető állású munkavállalókat. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján megfigyelhető, hogy míg az időben elsőként keletkezett dokumentum kifejezetten az Mt. szerinti vezető állású munkavállalókra vonatkozik, a második és harmadik már valamennyi munkavállalóra kiterjesztő hatályú. Az érintett munkavállalók száma így több százra tehető.

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény alapján:

208. § (1) *Vezető állású munkavállaló a munkáltató vezetője, valamint a közvetlen irányítása alatt álló és – részben vagy egészben – helyettesítésére jogosított más munkavállaló (a továbbiakban együtt: vezető).*

(2)⁶⁰ Munkaszerződés a vezetőre vonatkozó rendelkezések alkalmazását írhatja elő, ha a munkavállaló a munkáltató működése szempontjából kiemelkedő jelentőségű vagy fokozottan bizalmi jellegű munkakört tölt be és alapbére eléri a kötelező legkisebb munkabér [153. § (1) bekezdés a) pont] hétszerezését.

209. § (1) *A vezető munkaszerződése e törvény Második Részében foglalt rendelkezésektől – a (2) bekezdés kivételével – eltérhet.*

(2) A vezetőre a kollektív szerződés hatálya nem terjed ki.

A vezető állású munkavállalók juttatásaira vonatkozóan, a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény 5. §-a szerint szabályzattal kell rendelkeznie a gazdasági társaságnak:

(3) A köztulajdonban álló gazdasági társaság legfőbb szerve e törvény és más jogszabályok keretei között köteles szabályzatot alkotni a vezető tisztségviselők, felügyelőbizottsági tagok, valamint az Mt. 208. §-ának hatálya alá eső munkavállalók javadalmazása, valamint a jogviszony megszűnése esetére biztosított juttatások módjának, mértékének elveiről, annak rendszeréről. A szabályzatot az elfogadásától számított harminc napon belül a cégiratok közé letétbe kell helyezni.”

A korábbi megkeresésekben, valamint jelen beadványban is jelzett kifizetések minden esetben fenti szabályok betartásával történtek.

A nem vezető állású munkavállalók esetében a munkaszerződés és a társaságokra vonatkozó hatályos kollektív szerződések hivatottak a különböző juttatások feltételeit rögzíteni. Ezek figyelmen kívül hagyása - a bekövetkező jogsértésen túlmenően - súlyosan sérti a szociális párbeszéd elvét is.

A nem vezető állású munkavállalók esetében is a kifizetések a rájuk irányadó szabályok maradéktalan betartásával történtek. Ebből következően véleményünk szerint az intézkedés a munkaszerződések és a kollektív szerződések megszegésére utasítja az érintett társaságok vezetőit.

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény, a munkabér védelméről az alábbiak szerint rendelkezik.

161. § (1) *A munkabérből való levonásnak jogszabály vagy – a levonásmentes munkabérrészig – végrehajtható határozat alapján van helye.*

163. § (1) *A munkavállaló munkabérére vonatkozó igényéről egyoldalú jognyilatkozattal nem mondhat le.*

(2) A levonásmentes munkabérrész nem engedményezhető.

164. § A jogalap nélkül kifizetett munkabér hatvan napon túl akkor követelhető vissza, ha a munkavállalónak a kifizetés alaptalanságát fel kellett ismernie, vagy azt maga idézte elő.

A fentiekből kitűnik, hogy a jogalappal rendelkező kifizetések semmilyen formában nem követelhetők vissza. A munkavállaló a munkabérére vonatkozó igényéről még egyoldalú jognyilatkozattal sem mondhat le. Valamint még a jogalap nélkül kifizetett munkabér is csak hatvan napon belül követelhető vissza, de az is csak akkor, ha a kifizetés alaptalanságát a munkavállalónak fel kellett ismernie, vagy azt maga idézte elő. Fontos megjegyezni, hogy a fent ismertetett szabályok szerint jogszerűen kifizetett jutalmak és prémiumok is munkabérnek minősülnek.

5., Összegzés:

A rendelkezésre álló információk alapján úgy ítélem meg, hogy a jogszerűen kifizetett jutalmak és prémiumok, kormány-döntéssel sem vezető állású, sem más munkavállaló esetében nem követelhetők vissza. Az érintett szervezetek, így az MNV Zrt. vezérigazgatója sem nem adhat ki jogszerűen a visszafizetésre irányuló felszólítást, illetve az így kiadott utasítás jogellenes, melynek végrehajtására, pénz visszafizetésére az érintett munkavállalók nem kötelezhetők. Szakszervezeti szempontból komoly aggályokat vet fel, ha egy jogszerűtlen eljárás a munkavállalók egy csoportjával szemben megengedett és eltűrt gyakorlat, akkor az bármikor, bármely kör esetében előfordulhat, és ennek veszélyei beláthatatlanok, súlyosan érinthetik a jogállamiságot, megingathatják a szociális partnerek együttműködésébe, a jogrendbe vetet bizalmat.

Kérem, hogy a beadványomban foglaltakat teljes körűen kivizsgálni szíveskedjen. Nyilatkozom, hogy az általam benyújtott beadvány kivizsgálása során papír alapú, postai tájékoztatásra is igényt tartok. Tudomásul veszem, hogy adataimat és az ügyszökhöz kapcsolódó információkat – ügykezelés céljából – az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) kezeli.

Készült: 3 példányban (egy példány: 7 lap + I. szám és II. szám alatt csatolt dokumentumok)

Budapest, 2014. január 23.

Gaskó István elnök